

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és közéleti előljárók egész évre 8 K, tanítók, közéleti és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Szózat a szülőkhöz!

Mögöttem egy hosszú, fáradságos, nehéz munkában eltöltött, tanulságokban, tapasztalatokban, valamint küzdelmekben és kemény tusákban egyaránt gazdag élet áll.

És ha elgondolom, hogy mindaz, a mit tanultam, tapasztaltam, a mit saját káromon az életben becsesnek és jónak ismertem fel, velem együtt elvész, elpusztul, elenyészik, mindig mohó vágyat érzek gazdag tapasztalataimat a jövő nemzedék lelkében tovább örökíteni; mert ha van feltámadás — a mint azt hinni erkölcsi és vallási érületünk parancsolja, — úgy a legszebb, legideálisabb alakja a feltámadásnak az lehet, ha gondolatainkat, eszméinket átörökítjük embertársainkra, hogy azoknak majdan ők gyakorlati hasznát élvezhessék, hogy az elhínt magnak tápláló gyümölcseit majdan ők élvezhessék.

Nagy erény a takarékoság, de ha fukarsággá fajul, ha elvonja féltékenyen gyűjtött kincseit a közforgalomtól, ha még halála óráján is inkább megsemmisíti, semhogy az emberiségnek részt juttasson belőle — akkor az már nem erény, — hanem a legrutabb önzésből fakadó bűnné aljasodik; átvitt értelemben ilyen bűnnek minősíthetjük azt is, ha bárki, a természetből nyert szellemi adományait, tudásának, tapasztalatainak eredményeit merő önzésből csak a saját javára akarja kiaknázni és elmulása előtt sem ismervén fel emberi hivatását, inkább magával viszi a sirba, az enyészetbe, semhogy azt embertársainak szent örökségül hagyja.

Nagynevű tanárok, tudósok és a népnevelésre hivatott tanítók, valamint a művészi tehetségeket fejlesztő tanerők, ha valódi isteni hivatásuknak meg akarnak becsületesen felelni, kénytelenek szívük és lelkük kincseit felaprózni és pazar kézzel szétszórni azon ifju nemzedék között, melynek tanítása, nevelése nemcsak a szülők, de a nemzet és az állam által bizalommal rájuk ruháztatott.

De nem kisebb erkölcsi feladat jutott a kereskedők és iparosoknak sem, akik ma — egy új kor küszöbén, — ha hivatásukat felismerik, Magyarország közgazdasági fejlődésének tartoznak azzal, hogy a gondjaikra

bizott tanoncokból és segédek-ből a magyar államnak egy erős, intelligens középosztályt, a nemzet gerincét képező hatalmas polgárságot, öntudatos munkásokat neveljenek. Elég sokáig tartott a mámor, a részegség, az önámítás; elérkezett a kijózanodás ideje; beteges nagyra-vágyás, uri tétlenség, a munkától való irtózat, az ipar és kereskedelem lebecsülése, elég szegénynyé, elég koldussá tették már ezt a nemzetet és elég léha félembereket neveltek, a kiknek eltartása az egész emberek megélhetését minden vonalon megnehezíti és lehetetlenné teszi.

A szülőkhöz intézem esdőt, de józan szózatomat; álljanak meg a kezdett uton; ne taszítsák vak majomszeretetből, felfelé való kapaszkodási vágyból gyermekeiket a tétlenségbe, ne hajszolják elérhetlen vagy elérhető, de megélhetést nem biztosító uri pályák felé, a hol a külső cifra rongyok csak szűkösen fedik a benső tartalom ürességét, a léhaságot, leketlenséget, erkölcstétlenséget és fájdalom igen gyakran — a legnagyobb nyomorúságot is.

Nem azt mondom én, hogy a kereskedő, az iparos, a szegény ember ne taníttassa gyermekeit, ha azoknak félreismerhetlen hajlamuk, kiváló tehetségük és kitartó szorgalmuk arra biztosítékot nyújtanak, hogy azon a téren, melyre hajlamuk vonzza, talán a középszerűség fölül emelkedhetnek; de azt igenis állítom, tanácsolom, hogy nézzenek szét az életben nyitott szemmel, meleg szívvel és gondolkodó agygyal s döbbenjenek meg a tapasztaltak felett, mert látni fogják, hogy a végzett, diplomás emberek százai — az országban ezrei — járnak letörve, szárnysegetten és egy-egy félig-meddig megélhetést nyújtó állásra hány százan folyamodnak eredmény nélkül; míg a reális pályáktól, az ipar kereskedelmi és gazdasági pályától mindenki idegenkedik, pedig az ma már sokkal biztosabb existenciát nyújtana.

Pósta, távirat, vasutak, állami hivatalok kénytelenek a nagy túlekedés miatt néhány évi szünetet tartani a felvételben; és a társadalom ezt nem látja, nem akarja látni; egy-egy üresedésben levő bírói, telekkönyvi vagy más állásra százan meg százan rávetik magukat mohó kapzsisággal; mert élni kell és

kenyér nélkül becsületesen élni — nem lehet.

Az ipariskolák, kereskedelmi iskolák, reáliskolák, alsóbb bányászati és gazdasági iskolák, gyors és gépirói tanfolyamok évről-évre kevesebb látogatottságban részesülnek, pedig ott és azokban nyitják meg a kenyérkeresetet leginkább biztosító forrásokat, a megélhetés biztosabb eszközét.

Csak végig kell menni városunkon; majdnem minden utca kirakataiban olvashatjuk, hogy „jó házból való tanoncokat keresnek”, ezek a hirdetések már állandóvá váltak; de éppen ez az állandóság bizonyít mellettem, hogy még nem vagyunk elég érettek, elég őszinték magunknak bevallani, hogy gyermekeinket nem léha proletároknak, hanem intelligens, becsületes munkásoknak kell nevelnünk, akik a társadalomnak nem terhére, hanem hasznára válnak.

Lezajlottak az iskolai oktatások; sok szép remény váltódott be, de még többet temetett el a szülők hiusága, nagyra-vágyása és hamis nevelési rendszere; elérkezett az idő, hogy erre gyermekeinket szeretettel előkészítsük, meggyőzzük és olyan irányba s olyan utra tereljük, a hol nemcsak nekünk szerethetnek lelki megnyugvást, de a hol a keresett boldogságot ők maguk is könnyebben és hamarabb elérhetik.

Deréki Antal.

A székelyföldi bányászatért.

Dr Ferenczy Géza országgyűlési képviselő akciójára a székelyföldi képviselők a következő előterjesztéssel járultak a m. kir. pénzügyminiszter urhoz:

Nagyméltóságú Pénzügyminiszter Ur!

Magyar kormányunk utóbbi időben felhatalmazásért fordult a magyar törvényhozáshoz azon célból, hogy több szénbányát vásárolhasson, a melyekkel nagyszabású állami szénbányászat alapját vethesse meg.

Örömmel üdvözlöttük ez elhatározást, mert a szénkérdés ma már elsőrangú állami érdek s az ipar fentartásának és fejlesztésének alapfeltétele.

A széntelep azonban csak akkor válhatik értékké, ha a természeti kincsek gazdagsága mellett annak feltárására szükséges technikai eszközök is rendelkezésre állanak.

Hazánk meglehetősen bőséggel rendelkezik a széntelepüléseknek; a magánkézen levő feltárási üzemek

azonban tökeszegénység miatt fogyasztékosak. Az emelkedett fogyasztással nem tarthatott lépést a szénbányászat fejlesztése s innen származott az 1906. évi szénkrízis.

Államérdek tehát a szükséges szénmennyiség termelése, de emellett a termelés mellett is elsőrendű fontossággal jelenik meg.

Az állam szempontjából kívánatos volna, hogy hazánk minden pontján, de legalább is az ellentétes végpontokon erőteljes szénbányászat folyjon és kellő mennyiségű szénkészlet rendelkezésre álljon.

Ezen irányzatot látjuk érvényesíteni azon tényben, hogy az újabb széntelep vásárlások hazánk déli és északi vidékein, valamint Horvátországban eszközöltettek.

Ezzel szemben bizonyos szomorúsággal állapítjuk meg, hogy hazánk keleti része, annak nemzeti szempontból egyik legértékesebbje a Székelyföld, ezen állami akció által újra nem érintetett.

A gazdasági akció ugyan regenerálni igyekszik a székelyföldi gazdasági viszonyokat, ipari tekintetben azonban stagnálunk, dacára annak, hogy a kereskedelmi miniszterium az 1905. évben kiadott „Ipari akció a Székelyföldön” c. munkájában kijelentette, hogy „ipari tekintetben a Székelyföld egyike az ország leggyengébb részének, jóllehet viszonyai különösen az ipari térre utalnak”.

Az állam az ország minden részében egy-egy nagy alkotással és üzemmel, kulturális intézménnyel van érdekelve. Felsőmagyarországon állami ércbányák, kohók, vasbányák; délvidéken a szénbányászat; az oláhok között a hunyadi vasgyár és a petrozsényi szénbányászat éreztetik az állami szeretet melegét és terjesztik az ott lakók megélhetésére és fejlődésére szükséges anyagiakat; a Székelyföld szívében Csik-, Háromszék- és Udvarhely megyékben azonban még egy állami hivataloska sincs.

Mindezek indítanak arra kegyelmes urunk, hogy a széntelepek vásárlásánál a Székelyföldet is szíves figyelmébe ajánljuk.

Grittner Albert 1906. évben kiadott „Szénelemzések” című művéből látjuk, hogy a megvásárolt horvátországi vridniki szén hőfoka 3756 és 5093 kaloria között variál. A székelyföldi köpeci barnaszén 3500 kaloria átlaggal szerepel; az ehhez tartozó almási szén pedig az 5000 kaloriát is meghaladja.

E szénbányászat a brassói és a brassóvidéki gyárak s a botfalvi cukorgyár övedzi; vasuti fővonal érinti és a vicinálisok környékezik. Szomszédjában 30—50 százalék fe-t tar-

talmazó vasércet kiaknázhatalan tömege várja a tettekre ébredést. E területeken lakó szinmagyar (székely) nép néprajzilag sűrű lakossága, munkabíró, fejlett s a bányászatra kiválóan alkalmas.

Kellő tőkebefektetéssel Köpecz a legvirágzóbb bányavállalatnak ígérkezik; tőkebefektetés nélkül azonban nyomorog.

Miután állami intézkedés nélkül nagyobb befektetést nem remélhetünk; miután a Székelyföld népe sem rekeszthető ki abból az állami jóindulatból, melylyel már a horvát is részesített; miután a köpeczi szénbányászat üzemből tartása Udvarhely és Háromszék megyék érintkező részei népének létfenntartási kérdését képezi s miután ezen üzemi állami megszerzése pénzügyileg előnyösnek mutatkozik: a legközelebbi szenttelepek vásárlása idejére a köpeczi szénbányát Nagyméltóságod figyelmébe ajánljuk s jóakarátát kérjük.

Maradtunk Nagyméltóságod kész szolgálai:

Dr Ferenczy Géza a nagyajtai ker. képviselője. Dr Zakariás János a kovásznai ker. képviselője. Dr Ráth Endre, Vertán Endre, Ugron Gábor, Gáspár János, Szentiványi Gábor, Gereb János, Dr Kecskeméti István, Sümegi Vilmos, Brázay Zoltán, Ur-mánczi Nándor, Éber Antal, Polónyi Dezső, Dr Tucsek Sándor.

Szabadság!

Az ellentétes fogalmak egymást feltételező viszonyának sok érdekes esetét látja az ember. Hogy többet ne emlitsünk, ilyen viszonyban vannak egymással a boldogság és szenvedés, a jog és jogtalanság. Ennek a viszonyoknak tartalma az, hogy mi helyt az egyik fogalom kipsztlul az emberiség öntudatából, azaz egyszerre és együtt nincs jelen a másikkal, azonnal kivész a társaság is.

A ki sohasem érzett fájdalmat, nem hiszem, hogy öröm érzetet ismerne. Az az érzelem az igazi öröm, az az érzelem tölti be igazán az egész idegrendszert és szervezetet az öröm felemelő hatásával, melynek gyökerét a fájdalom könnyei öntözik...

A másik két fogalomra térve át, senkisémet beszél például a sétálás, levegőzés állampolgári jogáról, mert ez ma mindenkinek szabad; ezen a téren, hogy ezzel a kifejezéssel éljünk, nincs jogtalanság, de ha egy rendőrállamnak eszébe jut polgárai egy részének a sétálást, mondjuk bizonyos helyre és időpontra vonatkozólag megtiltani, azonnal kialakul a kérdéses helyre és időpontra szorítva a polgárok másik részének sétálási joga.

Emberről és embereknek szerves kapcsolatáról, a társadalomról beszélve: a helyes értelemben vett szabadság a szolgálattal hasonló viszonyban van; vagy hogy a méltóságával és önértékével annyira kértendő XX. század embere előtt, tetszősebb kifejezéssel jelöljem meg ugyanazt a lényegét (mert ma a formák világát éljük), a szabadság ugyanannyi uralommal, alávetettség-gel kapcsolatos.

Lehet, hogy az emberek nagyrésze meghökken e tudományos igazság hallatára s mint akit valami kegyet-

len végzet illúzióitól, álmaitól foszt meg, semmitmondóan, bután fog magá elé bámulni... De ez így van. Hogy ők esetleg ezt nem tudták, azon nem lehet csodálkozni. Hiszen az emberek még olyan képtelen szolgálatokra is beállítják, kényszerítik szerveztüket, hogy az — a szabadság és egyenlőség eszméiért egy füst alatt — egy érzellemmel hevüljön és lelkesüljön s ekközben minden egyéb, csak éppen az nem jut eszükbe, hogy a szabadság és egyenlőség, ha nem is teljesen ellentétes, de egymást egy bizonyos mértékig feltélenül kizáró fogalmak. Értsem ezt úgy, hogy a teljes szabadság minden vonalon teljes egyenlőtlenségre vezet és hogy emberi társadalomban a teljes egyenlőség még valahogyan talán elképzelhető, de már a zsarnoki önkénynek az a superlativuma, amely mellett ez megvalósítható lenne, az elképzelhetőség határain túl esik.

Közelebbről nézve a gazdasági szabadság, például a jövedelem, illetőleg a vagyon megoszlásának azt az óriási aránytalanságát és egyenlőtlenségét teremti meg, a melyet az ezen eleven nyugvó mai társadalmi gazdasági élet minden szemlélő elé tár; a szellemi szabadság pedig a szellemileg kiválók, a szellemaristokracia uralmára vezet. Az embereknek teljes, tehát jogi, gazdasági és szellemi egyenlősége pedig a természettől kiválóbaknak alkotott individuumok folytonos visszaszorítását s így az átlag emberekkel egy színvonalon tartását követeli meg, erre a célra pedig eszközül csak egy olyan nagyfokú abszolút, zsarnok köz hatalom alkalmas, melyent még eddig a világtörténelem — kelet hirhedt despotáit is ideszámítva — megközelítően sem produkált.

Tárgyunkra visszatérve, megjegyezzük, hogy a szabadság — a szónak közönségesen használt értelmében mindig uralom — mentességet jelent. Az ember két hatalmas környezet: a természet és társadalom uralmának van alávetve.

A természet uralma alól mentesíteni az egyént, főleg megakadályozni a természeti erőknél az emberi sorsba való szeszélyes és véletlen bejáratását, fölényt szerezni az embernek azokkal szemben: a szédületes gyorsasággal haladó tudomány egyik jel-szavát képező fizikai szabadságnak a célja.

Minket azonban a szabadságnak másik tulajdonképpeni fogalma érdek, amely társadalmi, más szóval emberi uralomtól mentes cselekvési területet jelent.

Ez a szabadság az emberi uralmat az egyének tökéletesedésével mind fölélegesebbé váló gyámkodásnak tekintvén, ideális állapot, végső cél gyanánt az emberi uralomnak az egyéni cselekvések területéről való teljes kiszorítását kell ismerje és ez a szabadság-állapot csakugyan nem járna számbavehető alávetettséggel, emberi uralommal.

Ámde a szabadságnak ezen fogalmáért és végső céljáért szervezett társadalomban élők és élni akarók csak az esetben lelkesedhetnének, ha a társadalmi fejlődéssel az egyéni cselekvésnek az emberi uralom alól való fokozott kivétele volna kapcsolatos, tehát ha a társadalmi fejlődéssel mind jobban bővülne az a terület, a hol egy egyéni cselekvés külső

társadalmi, főleg hatalmi tényezők meghatározása és befolyása nélkül, szóval szabadon mozoghat. De e tekintetben a társadalmi fejlődés éppen ellenkező irányzatot mutat. A társadalmi tényezők meghatározó befolyása az egyénre, az egyén alávetettség foka a fejlődéssel határozottan növekszik.

Ilyen körülmények között nekünk a szabadságnak egy egészen más fogalmát kell keresnünk és megismernünk; nekünk a szabadságot — az egyéni alávetettséggel, a szolgálattal összeegyeztetve — együtt kell lenyelnünk.

Az a szabadság, a mely a mi vagyunk, törekvésünk tárgyát is képezheti, ez emberi uralomnak, az alávetettségnek teljes elfogadásával kell kezdődjen és az uralomra való befolyásnak egyenletes, lehetőleg a társadalom minden egyes tagjára kiterjedő megoszlásával végződjék.

Ezt az irányzatot mutatja a társadalmi fejlődés is e tekintetben, a mely egy embernek — a tömeg, az egész fölötti uralmától — a társadalomnak önmaga feletti uralma felé tart.

És azt a kétségtelen tény, hogy az egyéni alávetettség is növekvő irányzatot mutat, vagyis hogy az egyén az érdek és hatalmi alávetettség mind több és erősebb szálával kapcsolódik az egészhez, éppen az ellensúlyozza az teszi mind jobban elviselhetővé, hogy ugyanakkor helyes értelemben vett szabadságunk is növekszik, mert a kultúra terjedésével a társadalomnak mind szélesebb rétegei szerzik meg — a műveltség és politikai érettség bizonyos minimumával — az uralomra való befolyás előfeltételét és jogát.

Ilyen értelemben mondják a jogtörténészek, hogy a világtörténelem új korának uralkodó eszméje, amely a kor minden intézményére rányomja a maga sajátos bélyegét, nem az egyéni, hanem a társadalmi szabadság.

A mi szabadságtörekvésünk tehát mindössze annyi, hogy ha már magunkat az emberi uralom alól nem vonhatjuk ki, sőt annak mindegyre fokozódó terjedelmét kell magunk fölött elismernünk: ne egy ember korlátlanul, ne is kevesek, hanem lehetőleg a társadalom összessége szabja meg az egyén alávetettség fokat és az uralmi viszonyokat.

A mondottak szerint, két szélsőséges államalakulatot véve fel, az orosz és az amerikai unió államrendje között a különbség nem az, a mit első pillanatra, felületes szemlélés után hajlandók volnának mondani, hogy t. i. Oroszországban az egyén alávetettség foka nagyobb, az államhatalom mélyebben beavatkozik az egyéni életbe.

Ez csak látszat, a valóság éppen ezzel ellenkező, mert egy fejlettebb államrend sokkal mélyebben nyúl bele szabályozólag az egyéni életbe, mint egy fejletlenebb.

Amerika nem ezért, hanem azért szabad állam, mert ott az uralmi viszonyokat, az egyén hatalmi alávetettség fokat a társadalom összessége szabja meg, míg Oroszországban ezeknek korlátlan megállapítása egy emberé.

Ennek természetesen aztán az lesz az eredménye, hogy Amerikában az uralmi viszonyok sokkal elviselhe-

tőbbek, összehasonlíthatatlanul tökéletesebbek lesznek és a fejlődéshez is sokkal inkább alkalmazkodnak, mint Oroszországban.

Bálint Endre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy városunk számára egy vadonutaj pótadóprést találtak fel;

mondják, hogy az uszoda sürgötése egészen felesleges, mert ugyanis nyakig uszunk már — az adósságban;

mondják, hogy városunkban sehol se játszanak már, tiltott kártya-játékot;

mondják, hogy a sétatéri kioskot, a vendégek tulzsufaltsága miatt hatóságilag be kellett zárítani;

mondják, hogy az utcák, öntözése és söprése a vasárnapi nagy eső után már fölélegessé vált;

mondják, hogy az agyagipariskola kiállítását nemcsak a vidéki, de a helybeli közönség is tömegesen látogatja;

mondják, hogy a hetivásárok és országos vásár napjain, csak életveszéllyel lehet a postahivatalhoz eljutni;

mondják, hogy a Kossuth-utca villamos lámpáit szaporítják, a mellékutakban pedig magával hordható kézi lámpákat bocsátanak forgalomba.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

— Személyi hírek. Dr Szabó Péter fővárosi gyakorló iskolai tanár, a kormány képviseletében és Gyárfás Endre főgondnok Székelykeresztúrról, a helybeli reform. kollegiumban most folyó érettségi vizsgákra, néhány napi tartózkodásra, a kedden délutáni vonattal városunkba érkeztek.

László Gyula, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara agilis titkára, a székely ifjak elhelyezési bizottságának megalakítására, hétfőn este egy napi tartózkodásra városunkba érkezett.

— Mezőssy Béla földmívelésügyi államtitkár ígéretéhez képest a nyár folyamán bejárja az egész Székelyföldet, hogy személyesen meggyőződjék mindazon bajokról, melyeket a múlt évben a Bárány Orbán Ottó és Betegh Pál vezetése alatt Darányi földmívelésügyi miniszternél tisztelt székely közbirtokosokból álló nagy küldöttség a székely erdők ügyéről eléje terjesztett; mint értesülünk az államtitkár már július 20-án érkezik Gyergyószentmiklósról, Sümegi Vilmos országgyűlési képviselő kíséretében. Mezőssy államtitkár körutja kétségtelenül nagy jelentőséggel bír a Székelyföldre, kívánatos tehát, hogy a közbirtokosságok már most előkészítsék azokat a jogos konkrét panaszokat, melyeknek orvoslását kéri és várják.

— Jótékony eső. Vasárnap délután úgy 3 óra tájban vészterhes szürke felhők borították el az egész láthatárt; erős széláram keletkezett, mely felkavarta az utcák felszaporodott nagyrétegű porát; aggódva lestük a következőket, mert az ilyen világos szürke felhők, rendszeren nagy jégesővel szoktak járni.

De bála Istennek a rettegett baj elmaradt, és helyette hatalmas eső zúdult alá, mely csaknem felhőszakadásnak is beillett volna, és este majdnem 6 óráig folyton hullott az ég áldása. Az éj folyamán, sőt még a hétfői napon is boros maradt az idő, — és időszakonként — megindult a várya-várt termékenyítő eső, mely újabb reményt nyújtott a csüggedő gazdák lelkébe...

— **Küldöttség az alispánnál.** A Párcium határszéli községei: Szentdemeter, Bordos, Rava, Csőb, Székelyszállás és Vécze érdekében tegnap délelőtt Gálffy Kálmán főszolgabíró, Bálinth Mihály körjegyző vezetésével Kecskés Izsák törvényhatósági bizottsági tag, Hankó András közs. bíró, Hankó Dénes közs. pénztárnok, Izsák Ábel közigyám és Nagy Dániel községi képviselőből álló küldöttség tiszteltett dr. Sebessy János vármegyei alispánnál, akit arra kértek, hogy Ravától Magyarhidegkutig a törvényhatóság anyagi támogatásával mielőbb vicinális-ut építtessék. Tekintettel arra, hogy a járás székhelyétől, Székelykeresztúrtól 44 kilométer távolságra esnek a nevezett községek, a mostani csakugyan tarthatlan rossz közlekedési viszonyok mellett, másfelől pedig az új ut létesítése mindössze 7 kilométernyi tulajdonképpen való kiépítést igényelne és ezáltal teljes 19 kilométerrel rövidülne utjuk a járási székhelyhez, dr. Sebessy alispán méltányolja a kérelem alapos indokait és teljes jóindulatáról biztosította a küldöttséget.

— **Munkásbiztosítási választott bíróság.** A m. kir. igazságügyminiszter az ipari és kereskedelmi alkalmazottnak betegség és baleset esetére való biztosításról szóló törvények alapján szervezett munkásbiztosító választott bíróságok elnökévé és elnökhelyettesévé az 1910. végéig terjedő időtartamra, a székelyudvarhelyi munkásbiztosító pénztárhoz, elnöknek Csanády Zalán járásbíró, helyettes elnöknek Graffius Károly törvényzéki bírót nevezte ki.

— **Az országos vásár,** mely még a múlt hét végén a baromvásárral kezdődött nagyon rosszul ütött ki; szarvasmarhákban a felhajtás tömeges volt ugyan, de vevő alig akadt és ez a körülmény, valamint a már is érezhető takarmányhiány az állatok árát a minimumra szorította le; és sajátságos, hogy azért nálunk a hus ára még most is olyan magas, mint mikor az állatok majdnem 40 százalékkal drágábban keltek el. A kirakodó vásár hétfőn alig volt nagyobb, mint más időben egy jól beépített hetivásár; árusító volt ugyan elég, a távolabbi és közelebbi vidékekről is, de vásárló csak kevés akadt, mert ilyenkor aratás előtt bizony a kisgazdáknál úgy mint a népénél már csak szűken található a pénz. Ugy látszik a termésre való kedvezőtlen kilátások már előre vetik árnyékukat és nehéz napoknak nézünk elébe. A baromvásár eredménye számokban: felhajtott összesen 6544 darab, eladatott 449 és pedig szarvasmarha felhajtott 5899 darab, eladatott 316, borju 73. Bivaly felhajtott 425, eladatott 55. Ló felhajtott 220, eladatott 45 és 5 csikó.

— **Ujonnan alakult bizottság.** A székely inasok elhelyezésére városunkban kedden bizottság alakult; elnök Ugron Ákos főispán, orvos dr.

Lengyel József megyei főorvos, jegyző Tompa László, a kamara kiküldött képviselője Solymossy Endre tanár, a kereskedők részéről Barcsay Károly és Persián János; Az iparosok részéről: Bartók István és Bálint György; a „Székely Társaság“ képviselőjében Paál Árpád. A kamara kiadásában egy utmutatás jelent meg „A székely ifjak ipari kiképzetéséről“, melyet lapunk jövő számában fogunk közölni.

— **Halálozások.** Özvegy Borosnyai Simonné szül. Pataki Róza, életének 88 évében folyó hó 19-én jobblatra szenderült; a megboldogult hült tetemeit vasárnap délután 5 órakor kísérték örök nyugalomra, gyászoló családja és nagyszámu közönség részvétele mellett.

Szigeti Tercsike 1 éves korában e hó 22-én délután 1 órakor elhunyt Nagykásonoltizben, hol temetése e hó 24-én délután 2 órakor volt, bányatos szülői és nagyszámu közönség részvételével. Stracinger Emil pénzügyigazgató az elhunytban rövid idő alatt második kis unokáját siratja el és mi őszinte szívvel osztozunk nagy fájdalmában.

— **Kinevezések.** Ugron Ákos főispán az alsósófalvi iskolához Koszorus István ref. lelkészt elnökké, Káli Sándor, Fülöp Mihály, Ambrus Márton, Fülöp Ferenc, Ágoston Károly, Fülöp G. Józsefet tagokká; a székelyderzszihez Sándor Gergely unitárius lelkészt elnökké, Kovács Lajos, Kanyaró György, Forró Sándor, Miklós Sándort tagokká; a bölgözihez Ilyés Miklóst elnökké, Tóth József, Bencze Gergely, Csáki Ferencet tagokká; az agyagfalvihoz Hegyi Zsigmond körjegyzőt elnökké, Lőrinczy Miklós, Kövesi Sámuel, Hegyi Pétert tagokká; a felsőrákosihoz Varga Dénes unitárius lelkészt elnökké, ifj. Székely Mózes, Székely Sándor, Sándor Oszkár, Székely Mózes tagokká; a felsősófalvihoz Györke János ref. lelkészt elnökké, Szász Zsigmond, Keresztes János, Fábian Albertet tagokká; aszékelymuzsnaihoz Bedő Ödön ref. lelkészt elnökké, Kocs Lajos, Mester István, Nagy Dániel, Kovács Józsefet tagokká; a nagysolymosihoz Jakab Dénes ref. lelkészt elnökké, Kincses Mihály, Kovács János, Hegedűs János Sipos Józsefet tagokká; a fiatalfalvihoz Mihályi Béla körjegyzőt elnökké, Nagyobb Péter, Mester János, Kálmán Lajos Kertész Mihályt tagokká nevezte ki.

— **Nagy vasuti szerencsétlenség.** A hétfőről keddre virradó éjjelen Segesváron innen mintegy négy kilométernyire nagy vasuti szerencsétlenség történt, melynek részleteit eddig a legszorgosabb utánjárás mellett sem voltunk képesek pontosan megkapni és így az eddig nyert értesülések alapján csak a következőket közölhetjük róla: Láng Dávid helybeli kereskedő sógorasszonya az egyik hír szerint harmadmagával, a másik hír szerint negyedmagával, a megéjtett vásár után hétfőn este 11 órakor indult szekéren Segesvárra hazafelé. Utközben a nagy fáradságtól kimerülten mindannyian mélyen elaludtak és a lovak ösztönszerűen folytatták utjukat az országúton. Fehéregyházánál a vasuti átjáróhoz akkor érkeztek, mikor a hajnali gyorsvonat Segesvárról kirobogva éppen ott érte őket. Az alvó vásárosok a vonat dübörgésére sem ébredtek fel

és a vonat óriási sebességgel neki rontott a szekérnek, melynek akkora lökést adott, hogy a benne levők kidobáltattak; azonban mint értesülünk, a vonat az asszonyt és a lovakat is elgázolta és a szerencsétlen nőt életveszélyes sérüléseivel Segesvárra szállították, de már utközben meghalt. A többiek is jelentékeny sérüléseket szenvedtek. A szerencsétlenség valódi oka nincs ugyan még kiderítve, de állítólag úgy történt, hogy a vasuti őr elmulasztotta a sorompót leereszteni és így került a szekér a gyorsvonat elé. Azonban ezt majd csak a hivatalos vizsgálat lesz hivatva kideríteni.

— **A székelykeresztúri unitárius gimn.** 1903-ban végzett tanuló ifjúsága öt éves találkozója alkalmával a vidéken tartózkodó egyetemi hallgatókkal együtt a gimn. alapjainak gyarapítására f. évi július 4-én az intézet nagytermében műsoros táncmulatságot rendez. Kezdeté este 8 órakor. A mulatságon Balogh Jancsi kolozsvári első zenekara játszik.

— **Felvétel internátusba.** A székelyudvarhelyi m. kir. főreáliskolával kapcsolatosan egy, a szerényebb igényeknek megfelelő internátus szerveztetett, melynek célja az ide felvett, a főreáliskolába járó tanulókat gondos felügyeletben, tanításban és nevelésben részesíteni. Ezen internátusban a jövő iskolai évre több megüresedő fizetési helyre pályázat nyitattik. Az egész díjasok egy iskolai évre 450, a mérsékelt díjban részesülők pedig 350, vagy 250 K tartási díjat fizetnek. Azok a szülők vagy gyámok, kik kellő magaviseletű és előmenetelű fiaikat, illetőleg gyámoltjaikat az internátusba felvételre óhajtják, a m. kir. vallás- és közokt. miniszterhez címzett, egy koronás bélyeggel ellátott kérésüket — lakásuk pontos megjelölésével — a m. kir. állami főreáliskola igazgatóságához nyújtják be f. évi július hó 1-ig. Bővebb felvilágosítást készséggel küld az igazgatóság.

— **Elhalasztott választmányi ülés.** Az első erdélyrészi színikerület választmánya, Heves Béla lemondása folytán, tudvalevőleg pályázatot hirdetett a megüresedett kerületre, a pályázati határidő e hó 20-án szombaton déli 12 órakor járt le és mint értesülünk eddig csak két pályázó jelentkezett. A döntés céljából összehívott választmányi ülést pedig e hó 22-ről, június 29-re halasztották el.

— **D. F. E. közgyűlése.** Homoródalmás tekintélyes unitárius egyh. község hiveinek nagy és fényes ünnepe volt e hó 18-án, a mikor az udvarhelykörüi Dávid Ferenc Egylet ott tartotta 24-ik közgyűlését, amelyen az egylet tagjai: lelkészek, tanítók, nők, férfiak nagy számban és a járás főszolgabírája Szabady Tivadar nejjével szintén megjelent. A közgyűlés istentisztelettel kezdődött; ezt Papp Zsigmond gyepesi pap végezte, ki hatásos ima után mondott szép beszédet. Az ünnepi közgyűlést Sándor Gergely székelyderzszi lelkész, egyleti elnök nyitotta meg a töle megszokott lendületes beszéddel. Barabás Irma és ifj. Sándor Gergely lokodi lelkész ügyesszavallatukkal mély hatást keltettek. Ürmösi József homoródszentpáli lelkész a Népszövetséget ismertette nagy horderejű felolvasásában, míg

programmon kívül az ünnepség központjaként lépett az emelvényre egy derék nőapostol Kovács Sándorné kir. tanfelügyelőné, ki Zilahról jött Almásra néhai édes atyja szülő helyére. Istentisztelet közben és a programmszámok közeit az almási ifjúsági és a Dávid Ferenc Egyleti dalkör énekei töltötték ki, előbbinek vezetője Péterfi Áron, utóbbié Ajtay János Elnöki bezáró után az iskola helyiségében nyílt meg a hivatalos közgyűlés, melyen tudomásul vétették a könyvtárról és a pénztárról tett jelentés, a központi választmánynak meleg levelére szintén ilyen hangú válasz fog adatni. Majd Kisgyörgy Sándor elnökle alatt megéjtették az alapszabályok szerinti tisztújítás, melynek eredménye ez: elnök lett Demeter Dénes karácsonfalvi lelkész, alelnök Ajtay János homoródalmási lelkész, női alelnök Kisgyörgy Sándorné, titkár Ürmösi Károly homoródjánosfalvi lelkész, pénztárnok Pál Ferenc oklándi lelkész, könyvtárnok Ürmösi József homoródszentpáli lelkész, a választmány teljesen a régi maradt. Az új elnök indítványára a régi tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott, az új alelnök indítványára pedig Egyed Ferencné női alelnököt tiszteletbelivé választották. Ezután ebéd következett a község háza nagytermében, hol a kedélyes pohárköszöntőkben sem volt hiány. Most is kitűnt, hogy ezen vallási és erkölcsi alapon álló egyesületnek nagy és szép jövője van. Adja Isten!

Tudósító.

Kiadja: Betegh Pál könyv- és ujság kiadó intézete.

HIRDETÉSEK

A hirdetések gondos átolvasása önnek valószínűleg hasznára lesz!

Sz. 1555—908. tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelykeresztúri kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Teutsch B. József végrehajtónak Széll Géza csódtömege végrehajtást szenvedő elleni 2200 korona tökekövetelés és járulékal iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (a székelykeresztúri kir. járásbíró) területén levő, a székelykeresztúri 854 szíjtkvben foglalt 10869, 10870 hrsz. ingatlanra 252 korona, 60—1, 60—2, 60—3, 61 hrsz. ingatlanra 2172 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte s hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1908. évi július 24-ik napján délelőtt 9 órakor ezen telekkönyvi hatóságnál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékat készpénzben vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvaképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Székelykeresztúr, 1908. május 6.

Graffius, kir. járásbíró.

Ropogós cseresznyét,

élvezésre és befőzésre; Püsmétét (egrest) nagy szeműket postakosaránként 2 K 40 f.; üvegszemű nagy meggyet befőzésre és rétesbe 3 K; kajszin barack remek szép példányok június 15-től szállítva, befőzésre és lekvárnak való 2 K 40 f.; — Főzelékek vegyesen, u. m.: ugorka, tök, fejes- és kelkáposzta, cukorborsó, vajbah, kalaráb, zöldpaprika, carfiolt postakosaránként 2 K 80 fillér. Ismét-eladónak külön árajánlat.

Gyümölcskivitel 155. Csongrád.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítatnak **Betegh Pál** könyv-, papír-, iró-, rajzszer- és zenemű kereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Hengerműmalom megnyitás!

Ezennel értesitem a t. örlető közönséget, hogy **Székelyudvarhelyt** (a vasúti állomással szemben) a Bethlen-utca és Bálint-utca sarkán levő saját telkemen **műmalomomat** modern automatikus gépekkel teljesen újonnan, minden kíváncsúnak megfelelően felszerelve, megindítottam.

Automatikus műmalomban mindenféle gabona őrltetik. A buza tisztítása otthon felesleges, mivel a legüszkösebb gabonát is legjobban és legtakarékosabban kitisztítja, miután az által a liszt erősebb és világosabb színt nyer. Minden t. örlető becses tudomására hozom, hogy a műmalomban készült liszt feltűnően szaporul az őrlés után, ennél fogva a t. örlető közönség érdekében áll, hogy többféle lisztnek, az őrlési zavarok kikerülése végett, üres zsákokkal is rendelkezék. Biztosítom előre is az igen t. örlető közönséget, hogy nálam az előállított őrléménnyel, valamint a tisztességes vámolás tekintetében meg lesz elégedve.

Szíves pártfogását és támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Ágoston Béla, műmalom-tulajdonos.

A gabona-neműek be- és hazaszállítására a t. örlető közönség részére fogatot tartok.

Az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

4254—908. tkvi. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906. évi július hó 6-án 14114—906. I. M. I. sz. alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint tkvi hatósághoz tartozó Oklánd község tjkveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve, amelyre az 1886. évi XXIX, 1889 évi XXXVIII, és 1891. évi XVI. t. c. cikkek a tényleges birtoikos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. c. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése foganatosíttassék.

E célból a helyszíni eljárás a nevezett községben 1908. évi július hó 29-ikén fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. Mindazok, kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak, hogy a tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kiltűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. Mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okhataik nincsenek, hogy az átírásra a 1886. évi XXIX. t. c. 15—18. §§. és az 1889. évi XXXVI. t. c. 5, 6, 7. és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy odahassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bejegyzésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől is elesnek. És:

3. Azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve ugyisint az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törölését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Oklánd, 1908. évi június hó 22-én

Péterffy Albert,
kir. járásbíró.

KERESEK

megvételre egy esetleg használt, de üzemképes, jó állapotban levő

eséplésre alkalmas szén szívó

gázmotort.

Cím megtudható e lap kiadóhivatalában, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

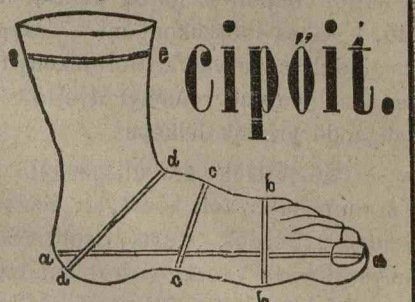
a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Minden kényelmet

magában foglal és azért számos elismeréssel halmozzák el férfiak, nők és gyermekek részéről

Mercz Károly
cipésmester

legújabb rendszerű

A fennebbi ábra szerint pontos mértékűvel, esetleg jól találó viselt cipő után **vidéki megbízásokat is gyorsan és pontosan teljesít.**

Az összes rendeléseket személyesen intézi és készítményeiért teljes felelősséget vállal.

310—908. sz.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi m. kir. állami kö- és agyagipari szakiskola felügyelő-bizottsága a tanulók élelmezésére ezennel zárt ajánlati versenytárgyalást hirdet a következő feltételek mellett:

1. A szakiskolánál 45—50 tanuló élelmezéssel látható el (részletes étlap az igazgatói irodában megtekinthető.)

2. Az ételek kiszolgáltatása 1908. évi szeptember hó 1-én kezdődik és tart 11 hónapon keresztül, vagyis július hó 31-ig.

3. Az élelmezési díjak (II. és III. fokú) bélyeges nyugta ellenében, havi utólagos részletekben fizetnek ki.

4. A zárt ajánlatok lepecsételve és az intézet igazgatóságának címezve, legkésőbb folyó évi

július hó 20-ikán d. e. 10 óráig

nyújtandók be. Az írásbeli ajánlatokban az élelmezés ára fejenként és havonként számokkal és betűkkel pontosan beirandó s az ajánlattevő által aláírandó. A zárt ajánlatokhoz 400 K (négy száz korona) bántó pénz készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban csatolandó, mely összeg az élelmezés biztosítására, a szerződés aláírásakor 800 K (nyolcszáz koronára) lesz kiegészítendő.

5. A versenytárgyalás 1908. évi július hó 20-ikán d. e. 10 órakor tartatik meg az iskola igazgatói irodában, mely alkalommal az élelmezés három egymásutáni évre (vagyis 1911-ig) adatik ki és az e tárgyban szerződés nyomban meg is köttetik. A felügyelő bizottság fentartja magának a jogot arra nézve, hogy a pályázók között az ajánlattevők által meghatározandó árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

6. A főzéshez való helyiséget, a takaréktűzhelyet az iskola élelmezőnek rendelkezésére bocsátja. A főzéshez szükséges tüzfát, valamint a szükségletű konyhai felszerelést élelmező saját költségén köteles beszerezni.

Székelyudvarhely, 1908. június hóban.

A felügyelő-bizottság.

Buzáját ne adja el senki

addig míg velem nem érintkezett. A t. termelő gazdáknak szíves tudomására hozom, hogy **műmalomban szép tiszta buzát bármikor és bármily mennyiségben Székelyudvarhelyt az elmúlt keddi**

piaci árakban meg- és átveszek.

E kedvezménnyel a t. örlető közönségnek azon előnyt óhajtom nyújtani, hogy eladó gabonájával ne kelljen a piacra való hozás által külön időt vesztegetnie, hanem amikor öröltetni jön, műmalomban eladó buzáját is azonnal megfelelő áron értékesíthesse. Megvagyok győződve, hogy a n. é. gazdaközönség belátja a sok időt és előnyt biztosító eljárásom kedvező voltát s újabb áldozatkészségemet méltányolva, törekvésemben továbbra is nagybecsű támogatásában részesít. — Teljes tisztelettel:

Fábián József gőzmalom- és gőzfűrésztulajdonos.

767—908. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága f. hó 12. hozott határozata folytán egy

PÉNZTÁRI-KÖNYVELŐI

állásra, egyelőre évi 1600 korona javadalmazással pályázatot hirdet. Kereskedelmi akadémia, vagy könyvelői kurzus végzéséről szóló bizonyítvány feltétlenül megkívánatik.

Kellőleg felszerelt és sajátkezűleg irt kérvények, a képesítő okmányokkal együtt **1908. évi június hó 28-ig** nyújtandók be a pénztár igazgató-elnökéhez címezve. A megválasztott tartozik állását július 1. elfoglalni.

A megválasztott véglegesítése az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár jóváhagyásától függ.

Betegh Pál, igazgató-elnök.

Nyomatott Betegh Pál könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1908.